

# RÍKISENDURSKOÐUN

## Leiðbeiningar um reikningshald stjórnálasamtaka og skil þeirra á upplýsingum til Ríkisendurskoðunar skv. lögum nr. 162/2006, með síðari breytingum

### I. KAFLI

#### Almenn ákvæði

##### 1. gr.

Leiðbeiningar þessar gilda um reikningskil og upplýsingaskyldu stjórnálasamtaka, þ.e.a.s. flokka og samtaka, sem bjóða fram í kosningum til Alþingis og sveitarstjórna, sbr. IV. kafla laga nr. 162/2006 um starfsemi stjórnálasamtaka, með síðari breytingum. Leiðbeiningarnar eru lágmarksreglur og því er stjórnálasamtökum heimilt að skila fyllri upplýsingum en mælt er fyrir um í þeim.

### II. KAFLI

#### Framlög

##### 2. gr.

Með framlögum í skilningi leiðbeininga þessara er átt við framlög til starfsemi stjórnálasamtaka eða frambjóðenda eða kosningabaráttu, hvort heldur eru bein fjárframlög eða önnur gæði, sem metin verða til fjár, án tillits til þess hvaðan þau koma eða hvers eðlis þau eru með þeim takmörkunum, sem gerðar eru í reglum þessum. Til framlaga í þessum skilningi teljast m.a.:

- a) Allar ívilnanir, eftirgjafir sem og afslættir af vörum og þjónustu sem veittir eru af markaðsverði og standa öðrum viðskiptavinum ekki til boða, til dæmis afsláttur af markaðsverði auglýsinga, húsaleigu eða öðru endurgjaldi fyrir afnot af fasteignum.
- b) Endurgjaldslaus afnot af vinnuafli, þ.e.a.s. starfskröftum launaðra starfsmanna ef aðrir en stjórnálasamtök eða frambjóðandi bera launakostnaðinn. Sjálfboðavinna telst ekki framlag í þessum skilningi.
- c) Endurgjaldslaus afnot af búnaði og tækjum, til dæmis af ökutækjum en þó ekki afnot af lausafé í eigu sjálfboðaliða, sem ekki er notað í atvinnurekstri.
- d) Eftirgjöf eftirstöðva skulda, hvort sem er að hluta eða öllu leyti, óvenjuleg lánakjör eða fjármagnsfyrirgreiðsla.
- e) Tekjur umfram markaðsverð af sölu stjórnálasamtaka á vörum, þjónustu og eignum hafi sala verið á yfirverði sbr. 4. mgr.

Ef sértækur afsláttur hefur verið veittur af markaðsverði, sbr. a-lið, skal mismunur markaðsverðs og raunverðs tilgreindur sem framlag í ársreikningi. Önnur framlög, svo sem endurgjaldslaus lán vinnuafis, aðstaða eða búnaður skulu metin til peningaverðs á gangverði eða markaðsverði á hverjum tíma og tilgreind í ársreikningi á því verði.

Með markaðsverði í skilningi leiðbeininganna er átt við almennt gangverð í viðskiptum með vöru eða þjónustu milli ótengdra aðila að teknu tilliti til afsláttar, sem veittur er með almennum

## RÍKISENDURSKOÐUN

og opinberum hætti á viðskiptalegum grunni. Við mat á endurgjaldi, sem ekki er í formi reiðufjár, skal eftir því sem við verður komið miðað við skattmat Skattsins á hverjum tíma. Nú liggur gangverð ekki fyrir og skal þá við mat á gæðum eða hlunnindum, sem ekki hafa verið í krónum talin, m.a. litið til þess kostnaðar sem stjórnmalasamtök hefðu þurft að leggja út fyrir gæðunum, nema í gildi sé sérstakt skattmat um þau.

Með yfirverði í skilningi leiðbeininganna er átt við söluverð vöru eða þjónustu á hærra verði en markaðsverð sbr. 3. mgr. þ.e. almennt gangverð í viðskiptum með vöru eða þjónustu milli ótengdra aðila að teknu tilliti til afsláttar, sem veittur er með almennum og opinberum hætti á viðskiptalegum grunni. Við sölu á yfirverði telst mismunur söluverðs og markaðsverðs til framlags sbr. e-liður 1. mgr.

### 3. gr.

Stjórnmalasamtökum er óheimilt að taka á móti hærri framlögum frá lögaðilum en sem nemur 550 þús. kr. á ári. Stjórnmalafélögum innan samstæðu stjórnmalasamtaka er þó heimilt að taka á móti framlögum frá lögaðilum umfram þá fjárhæð, samtals að hámarki 100 þús. kr.

Stjórnmalasamtökum er heimilt að taka á móti framlögum frá lögráða einstaklingum sem nemur allt að 550 þús. kr. á ári. Stjórnmalafélögum innan samstæðu stjórnmalasamtaka er þó heimilt að taka á móti framlögum frá einstaklingum umfram þetta, samtals að hámarki 100 þús. kr.

Framlög umfram 550 þús. kr. sem veitt eru stjórnmalafélögum innan stjórnmalasamtaka skulu sérgreind í ársreikningi stjórnmalasamtaka.

Framlög sem samanlagt eru umfram framangreint 650 þús. kr. hámark skal endurgreiða gefanda svo fljótt sem kostur er. Takist ekki að endurgreiða þau skal þeim haldið sérstaklega aðgreindum í bókhaldi stjórnmalasamtaka og skilað í ríkissjóð án ástæðulauss dráttar.

### 4. gr.

Stjórnmalasamtökum er óheimilt að veita viðtöku framlögum frá:

- a) Óþekktum gefendum, þ. á m. framlögum sem safnast nafnlaust í söfnunarbauka eða með annars konar nafnlausum samskotum.
- b) Fyrirtækjum að meiri hluta í eigu eða undir stjórn ríkis eða sveitarfélaga.
- c) Opinberum aðilum öðrum en ríkissjóði og sveitarfélögum, sbr. II. kafla laga nr. 162/2006, svo sem félögum í sameign ríkis og sveitarfélaga og félögum í meirihluta eigu opinberra aðila, sem og aðilum sem fá fjárveitingar frá opinberum aðilum vegna starfsemi sinnar.
- d) Erlendum ríkisborgurum, sem eigi njóta kosningaréttar hér á landi, svo og fyrirtækjum eða öðrum aðilum, sem skráðir eru í öðrum löndum.

Hafi ekki tekist að hafna framlögum frá aðilum sem getið er um í a) – d) lið skal þeim skilað í ríkissjóð án ástæðulauss dráttar.

# RÍKISENDURSKOÐUN

## 5. gr.

Framlög tengdra lögaðila skulu talin saman. Samanlögð árleg framlög þeirra mega aldrei fara fram úr 550 þús. kr. Með tengdum aðilum í skilningi leiðbeininga þessara er átt við lögaðila, þar sem svo háttar til að annar aðili er í raun undir stjórn hins þar sem sá síðarnefndi á meiri hluta hlutafjár, stofnfjár eða atkvæðisréttar í þeim fyrrnefnda. Einnig er átt við lögaðila þar sem einstaklingur á meiri hluta hlutafjár, stofnfjár eða atkvæðisréttar í báðum eða öllum lögaðilum. Samkvæmt þessu teljast þeir eigendur, sem eiga hlut í tengdum lögaðilum, ótengdir en sá lögaðilanna, sem ásamt eigendum sínum á hlut í þeim þriðja, telst tengdur honum.

## 6. gr.

Stjórnmalasamtökum er heimilt að selja vörur og þjónustu, þ.m.t. auglýsingar í fjáröflunarskyni sem og að leigja út fasteignir sínar og lausafé á markaðsverði, sbr. 3. mgr. 2. gr. Tekjur af starfseminni umfram markaðsverð skal færa til tekna sem framlög sbr. 2. gr.

Þar sem stjórnmalasamtökum er óheimilt að taka við framlögum frá aðilum tilgreindum í 4. gr. er sala til þeirra á yfirverði (verð er umfram markaðsverð) óheimil.

## III. KAFLI

### Uppgjör og reikningskil

## 7. gr.

Við gerð ársreikninga stjórnmalasamtaka skal efnisreglum laga nr. 3/2006 um ársreikninga fylgt eftir því sem við getur átt. Stjórn stjórnmalasamtaka og framkvæmdastjóri bera ábyrgð á að ársreikningur sé saminn fyrir hvert ár og skal ársreikningurinn geyma rekstrarreikning, efnahagsreikning, sjóðstreymi, skýringar og skýrslu stjórnar. Ársreikningur skal undirritaður af stjórn og framkvæmdastjóra. Þá skal ársreikningurinn vera endurskoðaður og skal áritun endurskoðanda staðfesta að reikningurinn sé saminn í samræmi við lög nr. 162/2006 og almennar reikningskilareglur.

Í þeim tilvikum sem stjórnmalasamtök eiga ekki setu á Alþingi, fá ekki framlög úr opinberum sjóðum ríkis og framlög frá sveitarfélagi eru að fjárhæð 500.000 kr. eða lægri telst könnunar-áritun endurskoðanda fullnægjandi. Þau stjórnmalasamtök sem hvorki fá framlög frá ríki né sveitarfélögum þurfa einungis áritun endurskoðanda þess efnis að viðkomandi hafi aðstoðað við gerð ársreiknings.

Nöfn þeirra stjórnmalasamtaka sem ekki standa skil á ársreikningi verða birt á vef Ríkisendurskoðunar á svokölluðum vanskilalista allt þar til fullnægjandi ársreikningur hefur borist.

## 8. gr.

Stjórnmalasamtök skulu tekjufæra framlög frá ríkissjóði skv. 3. gr. laga nr. 162/2006 á því reikningsári sem þau eru greidd samkvæmt fjárlögum.

## RÍKISENDURSKOÐUN

### 9. gr.

Stjórnmásamtök skulu greina frá öllum tekjum sínum í rekstrarreikningi nema lög eða settar reikningsskilareglur kveði á um annað. Hann skal a.m.k. geyma eftirtaldar sundurliðanir á tekjuhlið:

1. Fjárframlög úr ríkissjóði
2. Fjárframlög frá Alþingi
3. Fjárframlög sveitarfélaga
4. Fjárframlög lögaðila
5. Fjárframlög einstaklinga
6. Almenn félagsgjöld
7. Aðrar tekjur

Í skýringum skulu tekjur vegna framangreindra liða vera sundurliðaðar, eftir því sem við á:

1. Fjárframlög sveitarfélaga, sundurliðuð eftir sveitarfélagi
2. Öll framlög frá lögaðilum, sbr. 2. mgr. 12. gr.
3. Framlög lögaðila og einstaklinga í formi afsláttar frá markaðsverði, sbr. a-liður 2. gr.
4. Önnur framlög lögaðila og einstaklinga, sbr. b – e liður 2. gr.
5. Framlög einstaklinga umfram 300 þús. kr., sbr. 3. mgr. 12. gr.
6. Vörusala, þ.m.t. tekjur af kaffisölu, happdrætti, hlutaveltum o.s.frv., sbr. 1. mgr. 6. gr.
7. Leigutekjur af fasteignum, sbr. 1. mgr. 6. gr.
8. Tekjur af leigu lausafjár, sbr. 1. mgr. 6. gr.
9. Auglýsingatekjur sbr. 1. mgr. 6. gr.

### 10. gr.

Stjórnmásamtök skulu greina frá öllum gjöldum sínum í rekstrarreikningi með eftirfarandi hætti nema að lög eða reikningsskilareglur kveði á um annað. Rekstrarreikningurinn skal a.m.k. geyma eftirtaldar sundurliðanir á gjaldahlið:

1. Aðalskrifstofa
2. Alþingiskosningar
3. Sveitastjórnarkosningar
4. Kjördæma- og undirfélög
5. Rekstur fasteigna

Í skýringum skal kostnaður vegna framangreindra liða vera sundurliðaður og skal þar a.m.k. gerð grein fyrir eftirtöldum kostnaði:

1. Laun og launatengd gjöld
2. Fundakostnaður
3. Aðkeypt þjónusta
4. Skrifstofukostnaður
5. Auglýsingar og kynningar
6. Rekstur fasteigna og annar húsnæðiskostnaður
7. Ferðakostnaður

## RÍKISENDURSKOÐUN

8. Önnur rekstrargjöld
9. Kostnaður á mótum framlögum í öðrum gæðum og afslættir

### 11. gr.

Stjórnmalasamtök skulu greina frá öllum eignum sínum og skuldum, þ.m.t. skuldbindingum og eigið fé, sem er mismunur eigna og skulda. Eignir, sem ætlaðar eru til varanlegrar eignar eða notkunar, teljast fastafjármunir. Eignir, sem ekki eru ætlaðar til varanlegrar eignar eða notkunar, teljast veltufjármunir.

Kröfur, fyrirframgreiðslur og skuldir, sem falla til greiðslu eftir lengri tíma en eitt ár, skulu færast sem fastafjármunir eða langtímaskuldir eftir því sem við á. Aðrar kröfur, fyrirframgreiðslur og skuldir færast sem veltufjármunir eða skammtímaskuldir eftir því sem við á.

### 12. gr.

Stjórnmalasamtök skulu halda sérstaka skrá yfir einstök framlög, sem metin eru til fjár, þar sem fram kemur nafn og kennitala viðkomandi gefanda. Framlög tengdra aðila sbr. 5. gr. skal telja saman og skal gera grein fyrir því hvernig eignarhald lögaðila var metið m.t.t. þess. Stjórnmalasamtök skulu afhenda Ríkisendurskoðun þessa skrá samhliða skilum á ársreikningi.

Nöfn og kennitölur þeirra lögaðila, sem veita stjórnmalasamtökum framlög, skulu birt í skýringum við ársreikninginn ásamt fjárhæð framlagsins.

Nöfn þeirra einstaklinga, sem veita stjórnmalasamtökum framlög umfram 300 þús. kr. á ári, skulu birt í skýringum við ársreikninginn ásamt fjárhæð framlagsins. Ekki er nauðsynlegt að birta kennitölur einstaklinga í ársreikningi. Yfirlýsing þess efnis að önnur framlög einstaklinga hafi ekki numið hærri fjárhæð skal jafnframt koma fram í skýringum.

Fari stjórnmalasamtök í sóknaráttak eða aðra sambærilega fjáröflun meðal félagsmanna sinna skal yfirlýsing þess efnis að samanlögð fjárframlög hvers aðila úr sóknaráttaki, einstökum framlögum og félagsgjöldum hafi ekki farið umfram 550 þús. kr., fylgja ársreikningi. Ákvæði um nafnabirtingu á við um þau framlög sem safnast í fjáröflunum sem þessum.

### 13. gr.

Stjórnmalasamtök skulu gera samstæðureikning fyrir allar einingar, sem undir þau falla, svo sem sérsambönd, kjördæmisráð, eignarhaldsfélög og tengdar sjálfseignarstofnanir, hvort sem þær eru skráðar eða ekki, sbr. þó 2. mgr. Með samstæðureikningi í þessu sambandi er átt við reikningsskil, þar sem ársreikningar stjórnmalasamtaka (móðursamtaka) og eininganna (dóttursamtaka), sem undir þau falla, hafa verið sameinaðir í einn reikning. Samstæðureikningur skal geyma rekstrarreikning, efnahagsreikning, sjóðstreymi og skýringar. Samstæðureikningurinn skal gefa glögga heildarmynd af afkomu, efnahag og breytingum á handbæru fé bæði móðursamtakanna og dóttursamtakanna. Gera skal nauðsynlegar leiðréttingar vegna sérstakra þátta, sem eiga aðeins við um samstæðureikning.

# RÍKISENDURSKOÐUN

Heimilt er að halda flokkseiningum utan samstæðureikningsskila ef tekjur þeirra eru undir 550 þús. kr. á ári. Það skal koma skýrt fram hvaða flokkseiningar eru hluti af samstæðureikningi og hverjar ekki og þurfa kennitölur flokkseininga að liggja fyrir.

Að öðru leyti skulu ákvæði VII. kafla ársreikningalaga gilda um samstæðureikningskil stjórnmalasamtaka eftir því sem við á.

## 14. gr.

Nú standa fleiri en ein stjórnmalasamtök sameiginlega að framboði í tilteknu kjördæmi og skal þá gera sérstök reikningskil fyrir framboðið.

## IV. KAFLI

### Skil og birting ársreiknings

## 15. gr.

Í samræmi við 2. málsl. 9. gr. laga nr. 162/2006 birtir Ríkisendurskoðun ársreikninga stjórnmalasamtaka á vef embættisins. Ársreikningar, og eftir atvikum fylgiskjöl þeirra, skulu berast Ríkisendurskoðun í einu lagi, undirritaðir af öllum hlutaðeigandi, fyrir 1. nóvember hvert ár. Ársreikningi má skila stafrænt á vefsíðu island.is: ([island.is/arsreikningar-stjornmalasamtok](https://island.is/arsreikningar-stjornmalasamtok)). Stjórnmalasamtök geta einnig skilað með tölvupósti eða á pappír ef stafræn skil eru ekki möguleg.

Skil fara fram af hálfu þess einstaklings sem fer með prókúruumboð fyrir stjórnmalasamtökin.

Rafræn undirritun ársreiknings er jafngild skriflegri undirritun ársreiknings á pappíriformi.

## V. KAFLI

### Gildistaka

## 16. gr.

Leiðbeiningar þessar eru settar á grundvelli laga nr. 162/2006 um starfsemi stjórnmalasamtaka, með síðari breytingum, og gilda frá og með ársuppgjöri fyrir árið 2024.

26. mars 2025

Guðmundur Björgvin Helgason

ríkisendurskoðandi